

روان شناسے زبان

نویسنده: ایچ ویند کولز

مترجم: دکتر حوریہ احدی

روان شناسی زبان

نویسنده:

ایچ ویند کولز

مترجم:

دکتر حوریه احدی

(عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

کولز، ایچ ویند Cowles, H. Wind	سرشناسه
روان‌شناسی زبان / نویسنده ایچ ویند کولز ؛ مترجم حوریه احدی ؛ ویراستار مهدی قبادی.	عنوان و نام پدیدآور
تهران : نشر نویسه پارسی، ۱۳۹۷.	مشخصات نشر
۲۷۸ ص. مصور، جدول، نمودار.	مشخصات ظاهری
۶۷-۷-۲۰۳۰-۶۰۰-۹۷۸	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه	یادداشت
عنوان اصلی: Psycholinguistics 101, c2010.	یادداشت
زبان -- روان‌شناسی	موضوع
Psycholinguistics	موضوع
مترجم	شناسه افزوده
ویراستار	شناسه افزوده
احدی، حوریه، ۱۳۵۷ - ،	رده بندی کنگره
قبادی، مهدی، ۱۳۶۲ - ،	رده بندی دیویی
۱۳۹۷ ۹۶۸ / ۳۲۷	شماره کتابشناسی ملی
۲۰۱/۹	
۵۱۱۳۸۲	

این کتاب برگردانی است از

Psycholinguistics 101

H. Wind Cowles

© 2011 - Springer Publishing Company

نویسنده: ایچ ویند کولز H. Wind Cowles

مترجم: دکتر حوریه احدی / ویراستار: مهدی قبادی

طراح جلد، گرافیک، ناظر فنی هنری: محمد محرابی

صفحه آرای: مریم حسینی

ناشر: نشر نویسه پاریسی

دفتر انتشارات: ۰۲۱-۷۷۰۵۳۲۴۶

فروشگاه: ۰۲۱-۶۶۹۵۷۱۳۲

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۴۵۵۴۵۵۴۱۴۲

وبگاه: www.neveeseh.com

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

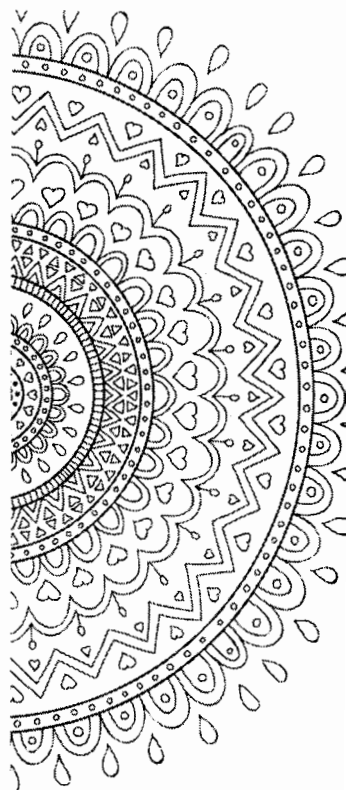
شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۳۰-۶۷-۷

چاپ و صحافی: روز

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به «نشر نویسه پاریسی» است.
تکثیر و انتشار این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، بدون مجوز قبلی و کتبی
ممنوع و مورد پیگیری قانونی قرار خواهد گرفت.

دکتر ایچ ویند کولز^۱ استادیار دانشگاه فلوریدا در رشته‌ی زبان‌شناسی است. وی در سال ۲۰۰۳ دکترای خود را در رشته‌ی علوم‌شناختی و زبان‌شناسی از دانشگاه کالیفرنیا سن‌دیگو دریافت کرد و پژوهشگر حوزه‌ی روان‌شناسی تجربی در کنار استاد آلن گارنهام^۲ در دانشگاه ساسکس بوده است. بخش اصلی پژوهش‌های وی درباره‌ی نقش گفتمان و ساخت اطلاع در درک مطلب نوشتاری و تولید گفتاری جمله‌هاست. وی در پژوهش‌های خود از روش‌های تحقیق متنوع مانند ردیابی چشم و پتانسیل‌های مغزی رویدادمحور برای بررسی روش‌های ارجاع‌دهی و جمله‌سازی گویشوران زبان استفاده می‌کند. دکتر کولز در هر دو حوزه‌ی پژوهش و آموزش فعال است، او در سال ۲۰۰۹، جایزه‌ی آموزگار سال را از کالج هنرها و علوم لیبرال دانشگاه فلوریدا دریافت کرد. مطالعات و تجربه‌ی دکتر کولز در روان‌شناسی، زبان‌شناسی، علوم‌شناختی و علوم اعصاب، وی را در طیف موج نوی پژوهشگرانی قرار داده است که در حوزه‌ی روان‌شناسی زبان با استفاده از روش‌های مختلف و از زوایای گوناگون پژوهش می‌کنند.

^۱ H. Wind Cowles

^۲ Allen Garnham

فهرست مطالب

۱۳	درباره‌ی نویسنده
۱۹	پیشگفتار نویسنده
۲۱	سخن مترجم

| فصل اول: روان‌شناسی زبان چیست؟ | ۹

۱۱	فصل اول: روان‌شناسی زبان چیست؟
۱۱	آیا می‌دانید، چگونه می‌توانید یک جمله را بخوانید؟
۱۲	روان‌شناس زبان کیست؟
۱۴	نیاز به سرعت
۱۶	تاریخچه‌ای کوتاه از روان‌شناسی زبان
۲۱	موضوعات اصلی در روان‌شناسی زبان
۲۱	پردازش بالا به پایین در برابر پردازش پایین به بالا
۲۳	پردازش متوالی در برابر پردازش موازی
۲۳	پردازش خودکار در برابر پردازش کنترل شده
۲۴	حوزه‌ای بودن
۲۵	مروری بر کتاب
۲۸	منابع

| فصل دوم: زبان از دیدگاه مطالعات روان‌شناسی | ۲۹

۳۲	ویژگی‌های بنیادین زبان
۳۲	نظام آوایی
۳۳	آواشناسی
۳۵	واج‌شناسی
۳۸	واژه‌ها و ساختار آن‌ها
۴۱	ساختار جمله
۴۱	قواعد ساخت عبارت
۴۲	عبارت‌های ربط‌دهنده و گروه‌بندی‌کننده
۴۵	معنا
۴۶	کاربرد در جهان واقع
۵۰	منابع

فصل سوم: چگونه دانسته‌هایمان را می‌دانیم: روش‌های روان‌شناسی زبان ۵۱ |

- ۵۵ انواع پاسخ‌ها | چه چیزی را می‌توانیم اندازه بگیریم؟
- ۵۶ ابزارهای سنجش برون‌خط و برخط
- ۵۷ شیوه‌های گردآوری داده از پاسخ‌های آگاهانه
- ۵۷ پرسش‌نامه‌ها
- ۵۹ فشردن دکمه
- ۶۱ واکنش‌های آوایی
- ۶۲ روش‌های جمع‌آوری داده از واکنش‌های (عمدتاً) ناخودآگاه
- ۶۲ ردیابی چشم
- ۶۸ پتانسیل‌های مغزی رویدادمحور
- ۷۳ تصویربرداری تشدید مغناطیسی کارکردی
- ۷۶ طراحی آزمایش‌ها
- ۷۶ مزیت تعداد
- ۷۸ اجتناب از سردرگمی: کنترل مسئله‌های شناخته شده و تلاش برای اجتناب از ناشناخته‌ها
- ۷۹ غیرمستقیم بودن: پرکننده‌ها
- ۸۱ متوازن کردن اعداد

فصل چهارم: جریان اطلاعات و ابهام زبانی ۸۳ |

- ۸۵ فصل چهارم: جریان اطلاعات و ابهام زبانی
- ۸۵ زبان اغلب مبهم است.
- ۸۶ نوع و زمان دسترسی به اطلاعات
- ۸۷ بازنگری نیاز به سرعت
- ۸۸ شیر از شیر، شیر خورد: چگونگی مدیریت معانی مختلف واژه و بافت
- ۹۰ واژه‌های مبهم
- ۹۶ نکته‌ی پایانی درباره‌ی واژه‌های مبهم | اهمیت بافت
- ۹۶ دوراهی و اسب‌های مسابقه: چگونگی مدیریت ساختارهای چندگانه‌ی جمله‌ها
- ۱۰۱ در سر دوراهی قرار دادن
- ۱۰۶ اشاره به برخی محدودیت‌ها
- ۱۱۰ شواهد تأییدی است بر انگاره‌ی دومسیره یا محدودیت‌بنیان؟
- ۱۱۱ شواهدی در تأیید انگاره‌ی دومسیره | انگاره‌های مستقل
- ۱۱۳ شواهدی در تأیید انگاره‌های محدودیت‌بنیان | انگاره‌های تعاملی

۱۱۹	جمع‌بندی
۱۲۰	منابع

| فصل پنجم: بازنمود (چند) زبان و مغز ۱۲۳ |

۱۲۵	زبان و مغز
۱۳۷	زبان‌های متعدد
۱۴۰	مغز دوزبانه
۱۴۲	مطالعات روان‌شناسی زبان درباره‌ی دوزبانه‌ها
۱۴۲	بازنمودهای واجی
۱۴۴	بازنمودهای واژگانی
۱۴۷	دستور
۱۵۱	تأثیرات گسترده‌ی دانستن بیش از یک زبان
۱۵۳	خلاصه
۱۵۳	منابع

| فصل ششم: زبان در جهان واقع: گفت‌وگو و هم‌مرجعی ۱۵۹ |

۱۶۱	پژوهش در باب گفت‌وگو
۱۶۳	اهمیت شنونده در فرآیند گفت‌وگو
۱۶۴	زمینه‌ی مشترک و گوینده‌ی خودمحور
۱۶۹	فهم‌پذیری
۱۷۱	پرهیز از ابهام
۱۷۳	انگیختگی و همترازی: انگاره‌ای برای گفت‌وگو
۱۷۷	هم‌مرجعی
۱۸۲	عوامل مرتبط به زبان
۱۸۶	عوامل مرتبط با وضعیت مرجع‌ها در انگاره‌ی ذهنی
۱۹۴	خلاصه
۱۹۴	منابع

| فصل هفتم: کاربرد دست‌ها: زبان‌های اشاره ۲۰۱ |

۲۰۳	تصورات غلط متداول
۲۰۴	تصور غلط شماره ۱: زبان‌اشاره‌ی آمریکایی تنها یک گونه از زبان انگلیسی است.
۲۰۵	تصور غلط شماره ۲: زبان اشاره یک زبان واقعی نیست.

۲۰۶	اختیاری بودن
۲۰۹	ساخت
۲۱۲	پردازش زبان اشاره
۲۱۳	خطاهای تولیدی
۲۱۶	ادراک مقوله‌ای - ضرورت تجدیدنظر در سرعت
۲۲۰	دسترسی واژگانی در زبان اشاره
۲۲۱	مزایای تصویرگونگی در دسترسی واژگانی
۲۲۳	زبان مکان‌مند
۲۲۳	فضای دستوری در برابر بازنمودهای فضایی
۲۲۵	هم‌مرجعی
۲۲۶	جمع‌بندی
۲۲۶	منابع
فصل هشتم: شرط کفایت درک چیست؟ ۲۲۹	
۲۴۷	جمع‌بندی
۲۴۷	سخن پایانی کتاب
۲۴۹	منابع
۲۵۳	واژه‌نامه

کتاب پیش‌رو تا انتشار فرآیندی طولانی را پشت سر گذاشته و نه یک یا دو، بلکه سه ویراستار داشته است. بنابراین، نخست، باید از فیل لافلین^۱، و بعد از شری سوسمن^۲ و تنسی هیل^۳ به خاطر یاری، تشویق و صبر بی‌پایانشان در حق نویسنده‌ای تازه‌کار قدردانی کنم.

لازم به ذکر است که در تهیه‌ی این کتاب از یاری چند تن از دانشجویانم بهره‌مند شده‌ام که باید به‌طور ویژه از اعظم فیض‌محمدپور و سانیان پارک^۴ برای کمکشان در گردآوری ارجاعات و پی‌گیری پژوهش‌های دیگر این حوزه و نیز از اعضای آزمایشگاه زبان و شناخت و نیز گروه علاقمند به مسائل مغز و شناخت دانشگاه فلوریدا به دلیل بحث‌های کامل و جالب در بسیاری از موضوعات این کتاب تشکر کنم.

خوش اقبالی دیگر من این بود که چند تن از کارشناسان حوزه‌ی روانشناسی زبان درباره‌ی برخی از فصول این کتاب اظهارنظر سازنده داشتند. بنابراین از ایدیس کان^۵، جیمی رایلی^۶ و رایین تامسن^۷ به دلیل این اظهارنظرها، پیشنهادهای سودمند و اصلاحاتشان تشکر می‌کنم. البته، هر ایرادی در این کتاب، بر عهده‌ی من است.

در پایان از ازمی کولز^۸، به خاطر اظهارنظر و پیشنهادهای کارشناسانه‌اش - باوجود اینکه وی از متخصصان این حوزه به‌شمار نمی‌رود - و حمایت و تشویق همه‌جانبه‌اش قدردانی می‌کنم.

^۱ Phil Laughlin

^۲ Sheri Sussman

^۳ Nancy Hale

^۴ Sangyeon Park

^۵ Edith Kaan

^۶ Jamie Reilly

^۷ Robin Thompson

^۸ Esme Cowles

اثر حاضر ترجمه‌ی کتاب «Psycholinguistics 101»، تألیف خانم «ایچ ویند کولز» است. وی در حال حاضر دانشیار زبان‌شناسی دانشگاه فلوریداست که در میان‌رشته‌ای روان‌شناسی‌زبان به ویژه حوزه‌های درک و بیان زبان، پردازش جمله‌ها و ردگیری حرکات چشم به تحقیق می‌پردازد.

مطالعات میان‌رشته‌ای از رویکردهای جدید علمی هستند که به علت پیچیدگی مسائل و پدیده‌ها به وجود آمده‌اند. پیچیدگی انسان و به تبع آن زبان، موجب شده است رویکردهای میان رشته‌ای متفاوتی برای مطالعه‌ی زبان ایجاد شود که روان‌شناسی زبان یکی از آنهاست. پیدایش روان‌شناسی زبان با فعالیت‌های ارزشمند نوام چامسکی^۱ و جورج میلر^۲ و نیز ایجاد تحول در روان‌شناسی رخ داد. آن‌ها باعث تغییر دیدگاه از رفتارگرایی به شناختی شدند. از آنجاکه در دهی اخیر توجه زیادی به مطالعات میان‌رشته‌ای شده است، بسیاری از زبان‌شناسان برای کشف قواعد و عوامل مؤثر در فراگیری زبانی به تحقیق و بررسی‌های روان‌شناختی زبان پرداخته‌اند. به دلیل تفاوت‌های ساختاری موجود در زبان‌ها، لازم است این بررسی‌ها در زبان‌های مختلف انجام شود. بنابراین، وجود منابع و کتاب‌هایی با مبانی نظری ضروری برای پژوهش در روان‌شناسی‌زبان، می‌تواند راه‌گشایی کارآمد در انجام پژوهش‌ها باشد.

یکی از محورهای اصلی این کتاب که از امتیازهای اصلی آن نسبت به سایر کتاب‌های ترجمه‌شده در این حوزه است، پرداختن به روش‌های پژوهش در روان‌شناسی‌زبان است. مطالعه‌ی روش‌های مختلف پژوهش در این زمینه می‌تواند ضمن درک بهتر پیچیدگی‌های موجود در مطالعات، خواننده را با انواع روش‌ها آشنا سازد. از آنجاکه این کتاب دارای مطالب ضروری و درعین حال قابل فهمی است، امیدوارم بتواند ضمن آشنایی دانشجویان رشته‌های مختلف زبان‌شناسی،

^۱ Noam Chomsky

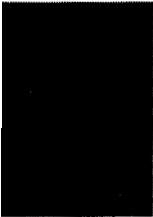
^۲ George Miller

گفتاردرمانی، روان‌شناسی و ... با ابعاد و جنبه‌های مختلف این حوزه، زمینه‌ی لازم برای انجام این گونه پژوهش‌ها در زبان‌فارسی را فراهم سازد.

بر خود لازم می‌دانم ضمن تشکر از جناب آقای دکتر عاصی، رئیس محترم پژوهشکده‌ی زبان‌شناسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی که شرایط انجام مطالعه و پژوهش در این حوزه را برای بنده فراهم ساختند، از ویراستار محترم کتاب آقای مهدی قبادی که زحمت فراوانی متقبل شدند و نیز آقای امیر احمدی، مدیر محترم نشر نویسه‌پارسی و همکاران ایشان که تلاش‌های فراوانی برای چاپ و نشر این اثر برعهده داشتند، سپاسگزاری کنم.

دکتر حوریه احدی

اسفند ۱۳۹۶

فصل اول

روان شناسی زبان چیست؟

فصل اول: روان‌شناسی زبان چیست؟

آیا می‌دانید، چگونه می‌توانید یک جمله را بخوانید؟

زبان نقشی عمده‌ای در زندگی روزمره دارد، از صحبت درباره‌ی عقاید و افکار پیچیده تا سفارش ناهار، خواندن مجله یا قانع کردن فردی به انجام کاری. تصور یک روز بدون استفاده از زبان (خواندن، تولید یا درک حتی یک واژه) بسیار دشوار است. برای لحظه‌ای تصور کنید، چه می‌شد اگر نیاز داشتید که یکی از دوستان شما، شنبه‌ی هفته‌ی آینده شما را به فرودگاه برساند، اما نمی‌توانستید از هیچ شکلی از ارتباط زبانی استفاده کنید؟ چگونه درخواست خود را مطرح می‌کردید؟ چگونه متوجه می‌شدید، که دوست شما متوجه درخواست، شده است و در زمان مناسب شما را به مقصد خواهد رساند؟ برای این منظور، در وهله‌ی اول، چگونه در پرواز مورد نظرتان جا رزرو می‌کردید؟

زبان در تمام نقاط جامعه‌ی انسانی و در همه‌ی فرهنگ‌ها وجود دارد. برای بیشتر افراد، زبان یک توانایی طبیعی است که پیش از یادگیری نحوه‌ی لباس پوشیدن به دست می‌آورند. برخی از افراد گمان می‌کنند حتی با استفاده از زبان، می‌اندیشند که بخش مهمی از تفکرات آن‌ها مستلزم نوعی تک‌گویی^۱ درونی است. با این حال، زبان پدیده‌ای ساده نیست، درحقیقت، بسیار پیچیده است و باید توانایی استفاده‌ی سریع از آن را داشته باشیم. درواقع، زمان‌بندی زبان بسیار مهم است که حتی کمترین تأخیرها در پردازش آن نیز، پیامدهای اساسی در پی دارد. بنابراین، با درک نحوه‌ی کار زبان و چگونگی استفاده از آن، می‌توانیم بخش اصلی و نیز پیچیده‌ی زندگی روزمره‌ی خود را درک کنیم و پیشنهادهای برای چگونگی یاری رساندن به افراد دارای اختلالات زبانی ارائه بدهیم و شاید حتی بتوانیم نحوه‌ی اندیشیدن را نیز درک کنیم.

^۱ monologue

روانشناس زبان کیست؟

روانشناس زبان کیست؟ همان طور که از نام آن برمی آید، فردی است که پدیده‌ای مشترک در زبان‌شناسی و روان‌شناسی را مطالعه می‌کند. اما، درواقع، این توضیح به پرسش پاسخ نمی‌دهد و فقط حرکت به عقب است. بنابراین، پرسش نخست این است که زبان‌شناسی چیست؟ زبان‌شناسی مطالعه‌ی علمی زبان است. پرسش دیگر این است که روان‌شناسی چیست؟ روان‌شناسی مطالعه‌ی علمی شناخت و رفتار انسان، یعنی چگونگی اندیشیدن اوست. ترکیب این دو رشته دراصل مربوط به پردازش و بازنمودهایی از دانشی است که مبنای توانایی استفاده از زبان و چگونگی ارتباط آن با دیگر جنبه‌های شناخت انسان هستند. به‌طور خلاصه، پرسش اصلی روان‌شناسان زبان این است که چگونه مردم می‌توانند لحظه‌به‌لحظه زبان را درک و تولید کنند؟ و در معنای گسترده‌تر اینکه چگونه کودکان این توانایی را به‌دست می‌آورند؟ چگونه و چرا زبان گاهی پس از آسیب مغزی، آسیب می‌بیند؟

اصطلاح «روانشناسی زبان»^۱ تاحدی گمراه‌کننده است، به این معنا که مشارکت حدود نیمی از دیگر حوزه‌های پژوهش علمی را دست‌کم می‌گیرد. برای درک درست چگونگی عملکرد زبان، نه تنها به متخصصانی از زبان‌شناسی و روان‌شناسی، بلکه به متخصصانی از دیگر حوزه‌های علمی همچون علوم اعصاب و رایانه نیاز است. همه‌ی تلاش‌های صورت‌گرفته در حوزه‌ی روان‌شناسی زبان معمولاً بخشی از حوزه‌ی مطالعاتی گسترده‌ای به نام علوم‌شناختی است. علم شناخت یک میان‌رشته است که به پرسش دشوار مربوط به بررسی چگونگی اندیشیدن در حیوانات، انسان‌ها و حتی رایانه‌ها می‌پردازد.

چرا برای درک پدیده‌ای به‌ظاهر بدیهی همچون زبان که بیشتر مردم تا چهارسالگی مهارت زیادی در آن کسب می‌کنند، حداقل نیاز به چهار رشته‌ی تحقیقی است؟ همان‌طور که پیش‌تر ذکر شد، زبان، پیچیده‌تر از آنی است که به‌نظر

^۱ psycholinguist

^۲ psycholinguistics

می‌رسد و این کاربرد آسان زبان است که آن را بسیار جالب می‌کند. برای فهم بهتر این موضوع، می‌توان زبان را با راه رفتن مقایسه کرد. راه رفتن برای بیشتر افراد، بسیار ساده است و آن را پیش از گفتار فرامی‌گیرند، اما آیا می‌توانید نحوه‌ی عملکرد آن را به‌شکل دقیق شرح دهید؟ چطور هر عضله، استخوان و تاندون در هر گام به ما امکان مقاومت در برابر جاذبه‌ی زمین را می‌دهد؟ راه رفتن آسان است، اما برای یک فرد غیرمتخصص توضیح نحوه‌ی انجام آن دشوار است. تبیین این مهارت آسان نیازمند دانش جمعی از زیست‌شناسان^۱، تن‌کردشناسان^۲ و دیگر متخصصان است. درباره‌ی زبان، نیز وضع بسیار مشابه راه رفتن است. تسلط به کاربرد زبان (در کودکی) آسان، ولی تبیین آن دشوار است. مانند راه رفتن، با فهم زبان نیز می‌توان به نتایج متعددی دست یافت.

نقش عمده‌ی زبان در زندگی روزمره به این معناست، که هر آسیبی در توانایی استفاده از آن به‌شدت محسوس است. هر قدر آسیب بیشتر باشد، اثر مخرب‌تری در پی خواهد داشت. این آسیب ممکن است ناشی از کهولت سن، مشکلات رشدی، آسیب به مغز یا دیگر دستگاه‌های تأثیرگذار بدن بر توانایی درک و تولید زبان، مانند آسیب به شنوایی باشد. در همه‌ی این موارد، آسیب‌ها ممکن است خفیف باشد مثل مشکل در پیدا کردن واژه‌ای مناسب یا درک یک زبان غیر معمول^۳ یا پیچیده، یا ممکن است بسیار شدید باشد، از مواردی مثل از دست دادن کامل کل زبان گرفته تا مشکلی خاص در تولید یا حتی درک جمله‌های کاملاً ساده. البته، پژوهش درباره‌ی چگونگی رخداد این آسیب‌ها می‌تواند به ما در درک بهتر چگونگی بازسازی عملکرد زبانی کمک کند. البته پژوهش درباره‌ی چگونگی پردازش زبان در نظامی با عملکرد کامل نیز بسیار مهم است، زیرا می‌تواند ما را به انگاره‌ای از

^۱ biologists

^۲ physiologist

^۳ unusual

پردازش زبان مجهز نماید که بعدها ممکن است در به وجود آوردن درمان‌های مؤثرتر برای افراد دارای آسیب زبانی استفاده شود.

نیاز به سرعت

یکی از چالش‌های اساسی در پردازش زبان، سرعت آن است. درحالی‌که، سرعت گفتار میان گویشوران زبان‌ها تاحدی متفاوت است، به‌طور متوسط، افراد با سرعت ۲ تا ۳ واژه در ثانیه، یعنی به‌طور تقریبی ۵ تا ۶ هجا یا ۲۵ تا ۳۰ صدای منفرد در ثانیه صحبت می‌کنند. این موضوع ممکن است برای شما جالب نباشد. در ظاهر ساده است، زیرا هر کسی می‌تواند آن را انجام دهد. بنابراین، چرا یک چالش است؟ برای اطمینان خاطر خود می‌توانید همین الان سراغ رایانه‌ی خود بروید و به یک وبگاه که به همه‌ی زبان‌های دنیا برنامه‌ی رادیویی پخش می‌کند، مراجعه کنید. زبانی را انتخاب کنید که برای شما ناآشناست و به برخی از برنامه‌های آن گوش کنید، بی‌تردید برای شما معنایی نخواهد داشت. اما برای لحظاتی معنا را کنار بگذارید و به جای آن، روی صداهای آن زبان متمرکز شوید. آیا می‌توانید صداهای منفرد را تشخیص دهید؟ شاید بتوانید برخی از آن‌ها را بفهمید، اما آیا می‌توانید هر صدایی را که می‌شنوید، بنویسید؟ آیا می‌توانید بگویید مرز واژه‌ها کجاست؟ احتمالاً جواب منفی است.

بنابراین، هر زبانی برای گویشور بومی یا روان آن زبان، آسان است. اما اگر زبانی را ندانید، حتی درک تمام صداهای آن زبان نیز برای شما دشوار خواهد بود. بی‌گمان مسئله‌ی مهم درباره‌ی گویشور هر زبان، امکان پردازش سریع اطلاعات توسط گویشور است.

حال با اندیشیدن به تمام موارد دخیل در درک موفق یک جمله، ببینیم در زبانی که بلدیم (انگلیسی)، وضعیت چگونه است؟ برای نمونه، جمله‌ی زیر را در نظر بگیرید:

تصور کنید به جای آنکه پرسش بالا را خوانده باشید، آن را شنیده‌اید. بگذارید از مراحل آغازین شروع کنیم و پیش برویم. نخست، باید بتوانید صداهایی را که می‌شنوید، تشخیص دهید و آن‌ها را به واژه‌های مجزا تقسیم کنید. سپس، باید بتوانید معنای واژه‌ها را تعیین کنید؛ برای نمونه، درک مرجع واژه‌های «تو» و «فرانک» نیازمند شناخت گوینده‌ی جمله و فرد مورد خطاب است. درضمن باید بدانید رایانه چیست و غیره. باید بدانید چه کسی، کار را انجام داده است (در این مثال، چه کسی صدا زده است؟). درضمن، اطلاعاتی درباره‌ی زمان وقوع اتفاق و نیز اطلاعاتی اضافه درباره‌ی موضوع (رایانه در مثال فوق) وجود دارد. سپس، آهنگ جمله نیز که در جمله‌ی بالا با علامت پرسشی مشخص شده است، نشان‌دهنده‌ی پرسشی بودن جمله است و درنهایت اینکه برای درک کامل جمله باید آن را با درک گسترده‌ترمان از جهان و اهداف گوینده مرتبط کنیم. گویشور زبان ممکن است به دنبال تأیید موردی باشد که خود نمی‌تواند به‌طور کامل به‌یاد بیاورد؛ یعنی، آیا می‌توانیم چنین شرایطی را فراهم کنیم؟ این جمله همچنین می‌تواند به معنای پرسش برای آگاهی از مشکلی باشد که در رایانه وجود داشته و باعث تماس با فردی به نام فرانک شده است.

در بخش‌های پیش‌رو در این کتاب، یافته‌های پژوهش‌های بیشماری از حوزه‌ی روان‌شناسی زبان را بررسی خواهیم کرد که به ما اطلاعاتی درباره‌ی نحوه‌ی عملکرد این مراحل می‌دهند. به‌هرحال، در این فصل با تاریخچه‌ای کوتاه از این حوزه، بحث را آغاز می‌کنیم تا وضعیت کنونی ترسیم شود. سپس، برخی از موضوعات عمده‌ی مطرح در بیشتر این پژوهش‌ها را بررسی خواهیم کرد و در پایان فصل نیز مروری کوتاه بر فصول کتاب خواهیم داشت.

تاریخچه‌ای کوتاه از روان‌شناسی زبان

علاقه به ذهن و زبان هر دو مربوط به هزارسال پیش است و تاریخچه‌ی مستند درباره‌ی مطالعه‌ی زبان در فرهنگ‌های مختلف شامل چین، هند و بین‌النهرین مربوط به ۲۵۰۰ سال قبل است. علاقه‌ی مستند به ذهن و دانش؛ یعنی بنیادهای مربوط به آنچه روان‌شناسی در نظر گرفته می‌شود، نیز مربوط به گذشته است، در هر صورت، حداقل همزمان با مطالعات زبان و احتمالاً زودتر از آن بوده است. به هر حال، تفسیر اخیر از روان‌شناسی و زبان‌شناسی بسیار نوین‌تر هستند. روان‌شناسی جدید مربوط به آزمایشگاه ویلهلم وونت^۱ در لایپزیگ^۲ در اواخر دهه‌ی اول قرن ۱۸ میلادی و زبان‌شناسی جدید نیز کم‌وبیش مربوط به همین زمان است. هر دو حوزه در زمانی نسبتاً کوتاه دچار دگرگونی عظیم شدند. در دهه‌ی اول قرن ۱۹ میلادی در هر دو حوزه، تغییراتی اساسی رخ داد که هنوز نیز قابل درک است.

از آغاز پیدایش روان‌شناسی، علاقه به زبان‌شناسی وجود داشته است؛ برای نمونه، ویلهلم وونت در سال ۱۹۰۰ میلادی، کتابی با عنوان «(زبان)»^۳ نوشت که چاپ سال ۱۹۱۳ میلادی آن دارای ۱۳۶۷ صفحه بود. این کتاب دربرگیرنده‌ی موضوعاتی مانند فراگیری زبان در کودکان، زبان اشاره، درک زبان و ساختار دستوری است که هنوز هم از موضوعات جاری روان‌شناسی زبان هستند. علاقه‌ی میان پژوهشگران حوزه‌های زبان و روان‌شناسی دوسویه بود، به گفته‌ی بلومنتال^۴ (۱۹۸۷) بیشتر زبان‌شناسان آن زمان نیز به کارهای وونت علاقمند بودند و در سخنرانی‌های او در دانشگاه لایپزیگ^۵ حضور پیدا می‌کردند؛ از جمله، زبان‌پژوهان

^۱ Wilhelm Wundt

^۲ Leipzig

^۳ Die Sprache

^۴ Blumenthal

^۵ University of Leipzig

تأثیرگذاری همچون لئونارد بلومفیلد^۱، فردینان دوسوسور^۲ و ادوارد بوآس^۳. برای نمونه، رویکرد بلومفیلد در تحلیل ساخت زبان، تقریباً برای همه‌ی نظریه‌های جدید دستور مهم است (بلومفیلد بنیان‌گذار ساخت‌گرایی آمریکایی است). دوسوسور تمایزی اساسی را مطرح کرده است که هنوز بخشی از نحوه‌ی تفکر زبان‌پژوهان درباره‌ی زبان است: «لنگ یا زبان» که دانش نظام زبانی مشترک بین گویشوران یک زبان است و پُرول یا گفتار^۴ که کاربرد نظام زبانی است (ر.ک. سورن^۵، ۱۹۹۸، برای مشاهده تاریخچه‌ای عالی از تاریخ زبان‌شناسی).

با اینکه وونت یک تجربه‌گرا بود (درواقع وی در نظر بسیاری پدر روان‌شناسی تجربی جدید است)، به اهمیت حالت‌های ذهنی درونی اذعان کرده است. زبان را انعکاس‌دهنده‌ی بازنمودهای ذهنی و جمله را واحد کلیدی زبان می‌دانست. او در پی آن بود که نشان دهد چگونه ویژگی‌های مربوط به پردازش اطلاعات در انسان مانند توجه و حافظه بر تولید و درک تأثیر می‌گذارند. درحقیقت، این مسئله خیلی متفاوت از کار پژوهشگران روان‌شناسی جدید نیست، گرچه مسیر طی شده در آزمایشات وونت تا به امروز کاملاً مستقیم نیست.

به‌طورقطع، در آن زمان، وونت تنها پژوهشگر علاقمند به زبان نبود، و درواقع تعارض‌هایی بین رویکرد وونت و سایرین وجود داشت، رویکرد کسانی که با عقیده‌ی مربوط به بازنمایی ذهنی یکپارچه و دیگر انواع رویکردهای «درون‌نگرانه»^۶ موافق نبودند. درحقیقت، در آن زمان، تعداد قابل‌توجهی نظرگاه رقیب در روان‌شناسی وجود داشت که باعث شد زبان‌شناسی به نام برنارد دلبورک^۷ پیشنهاد کند که اگر زبان‌شناسی مسیرش را با روان‌شناسی جدا کند، احتمالاً

^۱ Leonard Bloomfield

^۲ Ferdinand de Saussure

^۳ Edward Boas

^۴ langue

^۵ parole

^۶ Seuren

^۷ introspective

^۸ Bernard Delburck